

**Miljøsynder
fikk ubetinget
fengsel**

SIDE 4

**Stor
konferanse om
Norge, EF og
miljø**

SIDE 4

**Partienes
felles
miljøprogram**

SIDES

**Chris Patten:
På Urias-post
hos fru
Thatcher**

SIDE 6

**Se opp for
Blekkulfs
Venner!**

SIDE 7

SFTs langtidsplan: Under lokk til valget er over

Statens Forurensningstilsyn (SFT) vil unngå at etatens langtidsplan blir tema i valgkampen. Lanseringen av planen er utsatt til etter stortingsvalget. Planen skal styre SFTs virksomhet de neste fire åra.

– Det er ikke mangel på informasjon om miljø i valgkampen, sier SFT-direktør Harald Rensvik til N&M Bulletin.

SFTs langtidsplan for perioden 1990-94 er et omfangsrikt og detaljert dokument på rundt 1000 sider. I planen står det hva norsk miljøverns viktigste kontrollorgan skal prioritere de kommende åra. Planen inneholder en oppdatert miljøstatus, skisserer SFTs satsingsområder og målsettinger, og viser hva institusjonen har tenkt å gjøre for å nå disse målene. I SFT karakteriseres planen som veldig oversiktlig.

«Etter stortingsvalget»

Men innholdet skal holdes hemmelig for velgerne. Planen har vært like rundt hjørnet siden tidlig i sommer, men nå er lanseringsdatoen fastsatt til 15. september – fire dager etter stortingsvalget. Datoen er ikke tilfeldig valgt.

SFT-direktør Harald Ren-

svik bekrefter at et internt ledermøte i SFT i juli vedtok at langtidsplanen skal sendes ut på begrenset høring «etter valget 15.9.». Inntil da skal planen betraktes som et internt dokument.

SFTs vurdering

Både Rensvik og embetsmenn i Miljøverndepartementet sier at avgjørelsen om å utsette lanseringen er tatt uten påtrykk fra departementets politiske ledelse.

– Valget av lanseringsdato er gjort etter en selvstendig vurdering fra min side, sier Rensvik.

Det har ikke lyktes N&M Bulletin å få miljøvernminister Sissel Rønbecks kommentar.

Ikke politisk

– Vi har ikke foretatt politiske

prioriteringer. Det er heller ikke vår oppgave å forholde oss til valgkampen, sier Rensvik.

– Men er ikke en oversikt over SFTs satsingsområder de neste fire åra relevant informasjon for velgerne?

– Det er ikke mangel på informasjon om miljø i valgkampen.

Kostnader

Ifølge Rensvik er SFT nå i ferd med å finpusse kostnadsdelen av planen.

– Det som er interessant fra utsiden er kostnadssiden. Det er ikke lurt å presentere hele regla med tiltak uten å ha sikre data for kostnadene. Da blir det vanskelig å offentliggjøre dokumentet, sier SFT-direktør Harald Rensvik.

Norges Naturvernforbund
Postboks 2113 Grünerløkka
0505 Oslo 5
Bankgiro: 1720.05.00717
Postgiro: 5 09 46 02

Ansv. red.: Gunnar Bolstad
Redaktør: Jon Bjartnes
Telefon: (02) 71 55 20
Telefax: (02) 71 56 40

Carl Ivars på norsktoppen

Danseorkesteret Carl Ivars har inntatt norsktoppen. De neste fire åra skal det sitte folk på Stortinget som tror drivhuseffekten skyldes tomatdyrking i norske gartnerier. Det eneste vi lurar på er om vi skal le eller gråte.

I første omgang velger vi å gråte en skvett. Vi gråter litt over Peter N. Myhre, som i danseorkesterets partiavis presterer følgende:

«Jeg spår at om 5-10 år er det ingen som lenger snakker hverken om drivhuseffekten eller om hullene i atmosfæren.» Dette høres jo forlokkende ut. Men det er ikke noe overmodig valgløfte om å tette hullene i ozonlaget Myhre kommer med. Neida, her kommer forklaringen: «Venstresiden, særlig i norsk politikk, har nemlig alltid forsøkt å finne saker som ligger langt utenfor den politiske dagsorden og langt utenfor virkelighetens verden.»

Venstreekstremisten Margareth Thatcher, for eksempel, er en av dem som går på jakt etter sånne uvesentlige småsaker. Hun er frekk nok til å påstå at drivhuseffekten er en av de største trusler menneskeheten står overfor. Peter N. Myhre plasserer seg og danseorkesteret sitt et lysår vekk fra jorda vi bor på, mye lenger ute enn fru Sur Nedbør personlig. Mannen er varaordfører i Norges hovedstad, bare så det er nevnt.

Men det er ikke bare Peter N. Myhre som er verdt en tåre. Vi gråter gjerne litt over alle uvennene hans også, vi.

Det ene partiet etter det andre kårer Carl Ivars til hovedmotstandere i valgkampen, uten at noen har vippet dem av pinnen til nå. Samtidig viser meningsmålingene at over 80 prosent av velgerne mener miljøspørsmål er viktige for partivalget. Er norske politikere helt ute av stand til å legge to og to sammen? Hvorfor i all verden spanderer de ikke fem minutter på å plukke fra hverandre et miljøprogram som er så tynt att det knapt er verdt å resirkulere? Så ville det kanskje bli lettere å diskutere livsviktige saker etterpå.

Den siste tåren spanderer vi på noen som pleier å forstå seg på nettopp viktige saker. N&M Bulletin avslører i dette nummeret at SFT har lagt lokk på sitt langtidsprogram til valget er over. Vi kan ikke begripe hva dette hemmelighetskremmeriet skal være godt for. Sånn som politikerne smører på med fett valgflesk, ville en diskusjon om SFTs framtid akkurat nå nødvendigvis føre til mer penger og bedre tiltak de neste fire åra. Det er trist at SFT ikke mener det samme.

Det lysner litt for Halden-vassdraget. Plaget av dårlig Saugbrugs-samvittighet, har Regjeringen spyttet i 20 millioner for å gjøre noe med landbrukets utslipp.

Vannkvaliteten i Halden-vassdraget har vært elendig i årevis. Vassdraget har vært belemt med rik algevekst av ulik kulør, og vannet har ofte minnet mest om en suppe med evnen til å skifte farge med årstidene.

Det er anslått at 60-70 prosent av forurensningene stammer fra landbruket. Hovedproblemene har vært tilsig av næringsstoffer og jordpartikler, samt ymse reaksjonsprodukter mellom disse.

Halden Natur- og Miljøvern har lenge krevd en opprenskning av vassdraget. Vassdragsforvaltningen ved Fylkesmannens miljøavdeling har tatt kravet alvorlig, og skal ha mye av æren for at Regjeringen nå har satt av penger til å rense opp.

I første omgang skal pengene brukes til å prøve ut endel tiltak, for å finne ut hvordan forurensningene kan begrenses på den mest effektive måten.

– Dette er gledelig. Spesielt bra er det at jobbingen legges opp så konkret og målrettet, sier leder Birger Braadland i Østfold Naturvern. Han lover konstruktiv kritikk etterhvert som prosjektet går framover.

Det er ikke greit å være kjendis når du er ulv.

Først blir du nedrent av fotografer og mediefolk, så blir du skutt på med alskens bedøvelsesutstyr, du får radiosender om halsen og peiles hit og dit av både venner og fiender. Riktig ille ute er du ikke før lensmannen begynner å lete etter deg – men når så skjer tar det heller ikke lang tid før det er jevnt slutt.

Inntil det motsatte er bevist, tar vi det for gitt at Torpa-ulven er skutt av en foreløpig taus sauebonde. Fra den først viste seg mens den åt rådyr på Riksveg 4, tok det bare noen uker før ulven var forvaltet ihjel.

Det er ikke spesielt vanskelig å forutsi at en ulv som først blir kjendis og så slippes ut i et terreng fullt av sauer har dårlige odds. Men Direktoratet for Naturforvaltning slapp ulven ut, de – og overlot til naturvernorganisasjonene en propagandakrig som var vanskelig å vinne. I østlandsbygdene framsto ulvehaterne som folkevetts talsmenn, og bare de vanlige, lusekoftekledd særingene sto på rovdvrets – og lovens – side.

Lensmannen arrangerte manngard sammen med småbrukerne, og gikk hjem når sauemorderen var peilet inn. Og sannelig ble ulven borte akkurat den morgenen.

Vi antar at lovens håndhevere har jobbet på spreng med denne saken i hele sommer. Mon tro om de akkurat nå er i Tyrkia og følger det berømte Kurder-spolet?

Lest i august

Bellona Magasin

Miljøstiftelsen Bellona er denne uka på banen med nytt magasin. På imponerende 100 sider kan man blant annet lese den begredelige historien om norsk spesialavfallspolitikk, om oljellekkasjer fra skipsvrak i Oslofjorden – og om Fantomet.

Redaktør for Bellona Magasin er Eva Norderhaug, tidligere sjef for en av Oslos beste nær-radioer. I redaksjonen finner vi ellers allestedsnærværende Geir Arne Bore – hittil kjent som redaktør i Natur og Ungdoms medlemsblad Natur og Samfunn, landsstyreprerentant i Naturvernforbundet og halvtids arbeidende for Bellona.

Bellona Magasin utmerker seg med bra lay-out og grundige reportasjer om velkjente, viktige temaer. Magasinet henvender seg i første rekke til folk som gidder å lese mer enn overskrifter, og utbyttet er nok størst for lesere som kan litt om miljøvern fra før. Det gjør heldigvis mange etterhvert.

I stoffutvalget sitt understreker magasinet Bellonas rolle i norsk miljøbevegelse, som effektiv vaktbikkje i viktige industriforurensningsaker – nestoren blant norske tønnegravere.

Vi ser med forventning fram mot neste nummer.

Fantomet

Vår mann i Bengal heter Fantomet.

Vi har lenge visst at den maskerte ånden kunne mer enn å gå, men ble likevel imponert over Fantomet-heftet «Wamballa-dalens hemmelighet», som kom denne måneden. Der stanser Fantomet en gigantisk vannkraft-utbygging i Bengals jungel.

Men ikke nok med det. Minst like overraskende dukker Fantomet opp i Bellona Magasin. Bellona har greid å få Knut Westad, som tegner Fan-

tomet for seriebladet, til å lage en 16-siders spesialhistorie. Skurken er en gammel fiende av Fantomet, en giftdumpende forbryter-organisasjon med det velklingende navn Hydra. Det ryktes at serien er moderat sensurert, for å tilfredsstille det amerikanske selskapet som har opphavsrett til Fantomet-figuren.

Stor fjær i hatten for Bellona Magasin. Vi håper miljøstiftelsen fortsetter samarbeidet med Ånden som går, og ser med forventning fram til en maskert, trikot-kledd Frederic Hauge som deler ut Fantometts onde merke til giftige bedriftsledere og trege byråkrater. En reportasje-ide for Det Nye..?

Motgift-avisa

Vi er inne i Motgift-uka. Miljøvernorganisasjoner og kunstnere har gått sammen om å bruke ei uke til å kaste kulturelt lys over miljøproblemene.

Teaterforestillinger, lyrikklunsjer, rockekonsserter, utstillinger, politikermøter, filmer og gudstjeneste er blant innslagene i Motgift-uka. Mest skjer det lørdag 26. august, da er det «Miljøsirkus» på Ingeniørenes Hus i Oslo hele dagen.

Dessuten er det laget Motgift-avis. Redaktør har vært Dagsnyttis Jarle Aabø.

Motgift-avisa bruker store bokstaver om store problemer. Aller hardest går det kanskje utover Gro Harlem Brundtland. I en oppstilling der statsministeren møter FN-kommisjonslederen i døra, etterlates førstnevnte i en lettere kvestet tilstand.

Men de slipper ikke unna, de andre heller. Motgift-avisa har gått gjennom partienes miljøprogrammer med hjelp av språkprofessor Finn Erik Vinje, på jakt etter løfter som lar seg etterprøve. Resultatet er betegnende nok gjengitt under tittelen «Svdatoppen»...

Inn i 90åra

I denne spalten møter du folk som kan og vil påvirke norsk miljøpolitikk i 90-åra. Først ute er Kristin Asdal, nestleder i Natur og Ungdom.

Ord meldt stjålet og oppbrukt. Mistet under miljøkampen i slutten av 80-åra. Sist sett under valgkampen 1989.

Bill.mrk. Frustrert miljøverner

DET GJELDER Å REDDE VÅR JORD

Forurensning kjenner ingen landegrensener og Norge må være en pådriver i det internasjonale miljøvernarbeidet. Vi må arbeide for en bærekraftig utvikling og legge forholdene til rette for en økologisk forsvarlig utnyttelse av ressursene. Vi trenger en miljøpolitisk snuooperasjon. Klokka er fem på tolv og vi må gjøre ord til handling. For vi har ikke arvet jorden av våre fedre, vi har lånt den av våre barn. Vi er alle i samme båt og vi understreker at truslene mot en bærekraftig utvikling er meget alvorlige. Miljøvern er mer enn tomme ord.

Inn i 90-åra med miljøtaler for enhver anledning. Gamle politikere i ny lysegrønn innpakning. Det finnes ikke den miljøtale som får dem til å sperre øya opp. Lytter og applauderer. Lar seg ikke provosere.

Jeg vet ikke hvor tålmodig det er forventa at folk flest skal være. Men om ikke 90-åra bringer mer enn miljømerking og stimulering til bruk av nye virkemidler, er resepten perfekt for en politikerforakt Gro Harlem Brundtland og Carl I. Hagen vil få bakoversveis av.

Inn i 90-åra med et Norge som nærmer seg en eneste stor motorvei, med kjøpesentra og næringslivsparker som avveksling langs veikanten. Med politikere som er mest opptatt av å skjule sannheten om konsekvensene av sin egen politikk, i frykt for en befolkning av pessimister som kunne tenke seg å forandre noe.

Inn i 90-åra med solidaritetstankegangen nærmest død og begravet, og med et politisk parti på frammarsj som er mest opptatt av at ethvert menneske har en personlig eiendomsrett til seg selv.

Inn i 90-åra med det etablerte som trykker miljøbevegelsen til sitt bryst, og sier de er enige med oss. Stjeler orda våre, applauderer engasjementet vårt og snakker om vår felles framtid. Inn i 90-åra med håp om diskusjon om egne veier. Med håp om åpne konflikter, ikke enighet om overfladiske miljøfloskler. Framtida avgjøres i 90-åra. Det er flere av oss som gjerne skulle sett en bærekraftig utvikling i praksis...

Forsinket miljømerking

I vår lovet statsminister Gro Harlem Brundtland at vi skulle få en norsk ordning med miljømerking av produkter i løpet av året. Nå ser dette løftet ut til å sprekke.

Styret som skal lede ordningen er ennå ikke i gang med arbeidet. Det er heller ikke søkt etter folk til å fylle stillingene i sekretariatet. Dermed er sjansene små for å finne miljømerkede produkter i butikkhyllene på denne siden av nyttår.

Det er en positiv miljømerkingsordning myndighetene planlegger. Med positiv menes at det er de minst miljøfarlige produktene i en produktgruppe som skal merkes. Når man sammenligner produkter for å finne ut hvilket som er best, skal hele produktets livsløp tas med i vurderingen. For å få miljømerket, må produktet være mer miljøvennlig enn konkurrentene på ett av flere stadier i livsløpet: Når råvaren tas ut, under produksjon, i bruk og som avfall.

Det ligger an til at de fleste nordiske land blir med på den samme ordningen. Dermed blir det det samme merket du skal se etter når du er på shoppingtur i Arvika, som når du handler i din egen nærbutikk. Litt vanskeligere å finne de mest miljøvennlige produktene kan det bli i Danmark, danskene er foreløpig avventende på grunn av sitt EF-medlemsskaap. EF jobber nemlig også med å forberede miljømerking i sine medlemsland.

Omtrent slik blir utseendet på det offisielle miljømerket.

Miljøsynder fengsles

4. juli falt en viktig dom i Kristiansand Byrett. Disponenten i firmaet A/S Resirkulering ble dømt til 90 dagers ubetinget fengsel for uforsvarlig omgang med PCB-holdig avfall, samt for moms-unndragelse og skattesnyteri. Det er første gang miljøkriminalitet har gitt fengselsstraff i Norge, men det er usikkert om tiltalepunktet om PCB-avfallet alene hadde vært nok til å sette mannen i fengsel.

Størsteparten av den 20 sider lange dommen er viet disponentens brudd på forurensningsloven. Det samme er mesteparten av avsnittet som tar for seg hva som har veiet i skjerpene retning.

PCB er en menneskeskapt, klorholdig forbindelse som er akutt giftig, vanskelig nedbrytbar, og har evnen til å lagres i kroppen og konsentreres oppover i næringskjedene. PCB ødelegges ikke ved alminnelig forbrenning, men når stoffet forbrennes ved høy temperatur dannes dioksiner. Unntaket er i spesial-konstruerte ovner for PCB-destruksjon. Stoffet finnes blant annet i transformatorer og kondensatorer – samt i små, uvelkomne mengder i for eksempel Østersjø-sel og morsmelk.

I februar 1985 overtok A/S Resirkulering 212 PCB-holdige kondensatorer fra Elkem i Porsgrunn. Ifølge avtalen med Elkem skulle kondensatorene ødelegges på forsvarlig måte. Istedet ble kondensatorene,

som tilsammen inneholdt nærmere tre tonn PCB, fraktet til skraphandlerfirmaet Strømsbu Jern & Metall i Øyestad. Firmaet hadde ikke tillatelse til å ta imot spesialavfall. Skraphandleren hevder at han ikke fikk vite at kondensatorene inneholdt PCB.

I løpet av noen måneder ble 64 av kondensatorene åpnet og tappet for PCB. Giften ble blandet med spill-olje og trafo-olje, og solgt som hydraulisk olje til bønder.

Mesteparten av PCBen i kondensatorene var trukket inn i aluminiumsfolie og papir. Dette ble tatt ut av noen av de åpne kondensatorene, og dumpet på en vanlig, åpen avfallsplass. Alle de åpne, PCB-holdige kondensatorene ble solgt som skrapjern, og havnet i smelteovnene på Christiania Spigerverk.

Disponenten visste utmerket godt hva han gjorde da han overlot kondensatorene til skraphandlerfirmaet, mener Kristiansand Byrett. I skjerpene

retning legger retten vekt på at mannen brukte sin egen tillatelse til spesialavfallsbehandling for å få Elkem til å gi ham oppdraget. Deretter sendte han gift-avfallet direkte videre til et firma som han visste ikke hadde tillatelse til å ta det imot. Fortjenesten – 100.000 kroner – stakk han i egen lomme. Retten konkluderte med at almenpreventive hensyn gjorde det passende å dømme mannen til 90 dagers ubetinget fengsel samt saksomkostninger.

Advokat Ketil Lund i Naturvernforbundets juridiske komite vil ikke trekke alt for bastante konklusjoner på bakgrunn av denne dommen.

– Dommen er litt vanskelig å bedømme, siden vi ikke vet hva som ville blitt utfallet uten tiltalepunktene om moms- og skatteunndragelse. Men dommen er positiv i den grad den konstaterer at de ansvarlige i bedriftene også har et personlig ansvar for forurensningene, sier Ketil Lund til N&M Bulletin.

Stor EF-konferanse

Miljøpolitikken i Norge og EF nå og i fremtiden blir tema for en stor konferanse i Oslo i begynnelsen av desember. Konferansen er et samarbeidsprosjekt mellom påfallende mange arvefiender i EF-spørsmålet: NHO, Bondelaget, EF-kommisjonen, Miljøverndepartementet, LO og Rådet for natur- og miljøfag ved Universitetet i Oslo.

Som forelesere og innledere regner arrangørene med å få toppfolk både fra EF-hovedkvarteret i Bryssel og fra myndigheter og næringsliv i Norge.

Blant andre ventes en av toppene i EFs direktorat for miljøvern, dansken Jørgen Henningsen. Ellers vil blant andre det anerkjente Centre for European Policy Studies – et slags «Europas utenrikspolitiske institutt» – være representert.

For å sikre et kritisk søkelys på miljøpolitikken både i EF og i Norge, vil arrangørene trekke inn representanter for norsk og internasjonal miljøbevegelse. Naturvernforbundets generalsekretær Jørn Siljeholm vil bli bedt om å ta for seg den norske biten, mens Greenpeace' Ernst Klatte får til oppgave å dissikere EFs praksis.

Initiativtakere til konferansen er Tron Kleivane og Bernt

Stilluf Karlsen, kjent blant annet fra arbeidet med framtidsvisionen «Scenarier år 2000».

– Vårt mål er å edrueliggjøre den norske debatten om EF og miljø, ved å bringe mest mulig fakta på bordet. Vi vil vise hva som er politikken i EF, og hvilke regler som gjelder. Da kan vi få noe ut av å sammenligne med Norge, sier Tron Kleivane til N&M Bulletin.

Felles miljøprogram

– Det gikk jo ikke så dårlig med det forrige fellesprogrammet i 1945. Man gjenreiste landet, sa stortingspresident Jo Benkow da han i forrige uke fikk overrakt partienes felles miljøprogram. Naturvernforbundet har funnet største felles multiplum i programmene til våre sju største politiske partier. Seks punkter som alle partiene kan stå inne for, skal brukes i valgkampen til å forplikte politikerne til konkret handling.

«Miljøvern – et felles ansvar» er navnet på partienes fellesprogram. Programmet er grafisk utformet på samme måte som det tverrpolitiske gjenreisningsprogrammet fra tiden etter den tyske okkupasjonen.

Alle partilederne

Bak fellesprogrammet står Naturvernforbundet og Felleskampanjen. Kunstneren Frans Widerberg har gitt maleriet «Refleks av sol» til aksjonen, og dette ble overrakt stortingspresidenten sammen med programmet.

I løpet av valgkampen skal samtlige partiledere få overrakt fellesprogrammet. Målet er at programmet skal brukes til å forplikte politikerne i størst mulig grad. Derfor har Naturvernforbundet presisert innholdet i de seks lett svadapregede formuleringene, som er ekstrakter av sju ulike miljøprogrammer.

Tålegrense

Partiene er enige om at naturmiljøet setter grenser for menneskenes virksomhet. Dette innebærer at partiene støtter prinsippet om at menneskelige utslipp ikke må overstige naturens tålegrense. I praksis betyr dette at luftforurensningene må reduseres med 90 prosent, vannforurensninger må reduseres med 90 prosent, og ingen jordforurensning må akkumuleres. Det skulle være unødvendig å si at dette er atskillig tøffere tall enn partienes konkrete forslag idag.

Arbeidsplasser/miljø

Videre mener partiene at hensynet til naturmiljøet må få avgjørende betydning for all menneskelig aktivitet, for å stoppe ødeleggelsen av natur og miljø. Dette innebærer at i en eventuell, virkelig konflikt

mellom miljø og arbeidsplasser, må arbeidsplassene vike.

Skader på natur og miljø må utbedres, mener politikerne. Dette betyr rask og besluttsom opprydding.

Videre er det enighet om at forurensningen skal betale, og at miljøavgifter kan tas i bruk for å nå dette målet.

Forbrukerne

Partiene er dessuten enige om

at norsk natur må sees på som en ressurs også i global sammenheng, og at forbrukerne må gis mulighet til å velge miljø- og ressursvennlige varer og tjenester. Dermed må de miljøvennlige varene finnes i alle slags butikker, til en konkurransedyktig pris.

Politikerne mener også at miljøvernarbeidet må videreføres internasjonalt.

Stålhagl i år!

Rask gjettekonkurranse: Hvem sprer mest bly i miljøet, bilførerne eller jegerne?

Riktig svar: Ikke de urbane forurensningsmaskinene, – men tvertimot de naturelskende friluftsmenneskene. Hvert år skytes omlag 350 tonn bly ut fra munningen på haglevær i Norge, rundt 200 tonn på lerduebaner og snaue 150 ute i terrenget. Bilførerne bidrar med rundt 300 tonn.

Nå begynner høstens jakt. De neste månedene slenger godt over 100.000 småviltjegere hagla på ryggen og trasker til skogs. Andejegerne er allerede igang, og 10. september følger hare-, rype- og skogsfugljegerne etter.

I år har jegerne sjansen til å være med på å redusere forurensningene. Alt som trengs er et oppgjør med gamle vaner, og litt målbevisst stålhagl-jakt i nærmeste sportsforretning.

Mange steder får jegerne gode råd på veien: Både i Rogaland, Østfold, Oslo/Akershus og Sør-Trøndelag har fylkesmennenes miljøvernadvokater laget egne hefter der jegerne oppfordres til å velge stålhagl.

Også Norges Jeger- og Fiskerforbund regner hagl av stål som et fullgodt alternativ til blyhagl. Siste nummer av medlemsbladet Jakt&Fiske forteller om gode resultater med stålhagl både på ande- og rådyrjakt.

Størst skade gjør blyhagl i våtmarksområder. Ender, gjess og svaner som beiter i mudderet får haglet i seg, og skades eller dør av blyforgiftning. Men det er ikke bare på grunn av beiting at blyhagl utgjør et miljøproblem. Undersøkelser viser sterkt forhøyede blyverdier i gress og lyng på lerduebaner. Og bly som blir liggende i surt vann – noe det dessverre bare blir mer og mer av – avgir bly til vannet i mikroskopiske doser. Bly blir ikke brutt ned i naturen. Derfor vil problemene bli større for hvert år, helt til vi slutter å spre stoffet i miljøet.

Dansker mot felles EF-regler

Et forslag til EF-direktiv om sprøytemidler i landbruket vekker motstand i Danmark.

Forslaget går ut på flertallet i en EF-kommisjon skal bestemme om et sprøytemiddel er til å leve med. Hvis middelet blir godkjent, kan det i følge forslaget brukes i alle EF-land.

Kritikken mot forslaget tar utgangspunkt i at hele 60 prosent av Danmarks areal er landbruksjord. Dermed er det danske miljøet mye mer sårbart overfor giftspredning i landbruket enn miljøet i de andre EF-landene. Dessuten er Danmark det eneste land i EF som bruker grunnvann som drikkevannskilde. Derfor er danskens drikkevann ekstra utsatt for forurensning fra sprøytemidler.

Istedet for felles EF-regler, vil danske miljøvernere at de forskjellige sprøytemidlene skal vurderes av hvert enkelt land, i forhold til dyrkingsbetingelser, klima og miljøtilstand.

Bestrålingsforbud i staten New York

New Yorks guvernør Mario Cuomo har nedlagt forbud mot omsetning av bestrålte matvarer i delstaten. Forbudet skal i første omgang gjelde i to år framover. Fra før har delstaten Maine gjort et tilsvarende vedtak.

Cuomo viste til de mange ubesvarte spørsmål omkring bestråling av matvarer da han lanserte forbudet. Guvernøren uttrykte bekymring over både sikkerheten i bestrålingsprosessen og matens virkninger for folks helse.

Hensikten med bestråling av matvarer er å drepe bakteriene i maten, slik at produktene blir mer holdbare. Til bestråling er det vanlig å benytte radioaktive stoffer, noen av dem avfallsstoffer fra atomindustrien. Maten blir ikke radioaktiv av bestråling.

På uriaspost hos fru Thatcher

Margareth Thatchers svar på trusselen fra De Grønne heter Chris Patten. Storbritannias nye miljøvernminister er en ung, dyktig og sjarmerende mann, med oppriktig bekymring for miljøet og en forbausende overtalelsesevne – ifølge ellers edruelig britisk presse. Men hvis Patten vil oppnå noe, må han både kunne utnytte markedskreftene og få gjennomslag i regjeringen. Og hverken britisk næringsliv eller Margareth Thatcher lar seg forføre i utide.

Foreløpig har Thatcher bestemt at sjarmøren skal få prøve seg på velgerne. I høst skal Pattens ansikt vises på TV og pryde reklameplakater, med budskap om mer penger til miljøtiltak, strengere straffer for forurenserne, giftfri mat til forbrukerne og bedre jernbane – gjennom privatisering. Målet er å gi det konservative partiet en grønnere profil.

Mister grepet

Britenes suverene statsleder de siste ti åra er nemlig i ferd med å miste grepet på velgerne. I valget til Europa-parlamentet i juni måtte Thatcher nøye seg med 34 prosent av stemmene, mens nykommeren De Grønne fikk 15 og arvefienden Arbeiderpartiet fikk 40 prosent. For første gang kjente jernkvinnen at det brant under beina.

Hun nølte ikke lenge. 25. juli utnevnte hun PR-funnet Patten til ny miljøvernminister.

PR ikke nok

Men proffe PR-kampanjer er ikke nok. Det vet Chris Patten.

– Det blir ikke meg som vinner de 2.3 millioner grønne stemmene tilbake. Det må statsministeren og finansministeren gjøre, sier han til engelsk presse.

Det er den nye generasjonen briter som nå vender Thatcher ryggen. Undersøkelser etter EF-valget viser at de konservative har sin laveste oppslutning i aldersgruppen fra 18 til 30 år – folk som i sitt voksne liv ikke har opplevd annet enn Thatcherisme.

Livskvalitet

Det britiske industrisamfunnet har skapt miljødeleggelsener som går på livskvaliteten løs. Thatchers regjeringer har nøydt seg med å trekke på skuldrene hjemme – og trenere internasjonale forhandlinger ute. Den forrige miljøvernministeren, Nicholas Ridley, ble mest kjent for sine flåkjeftede bortforklaringer. Storbritannias nye, miljøbevisste generasjon stoler ikke på Margareth Thatcher.

Kappa etter vinden

Det er lett å forstå hvorfor. Thatcher var en av de vestlige statsledere som brukte lengst tid på å oppfatte at folk bryr seg om naturen rundt seg. I andre land diskuterte politikere kompliserte strategier for utslippsreduksjon, før jernkvinnen tok begrepet miljøvern inn i ordforrådet.

Men en politiker som er vant til å vinne vet en del om å vende kappa etter vinden. Så da meningsmålinger og markedsanalyser viste at miljøvern opptok folk, prøvde Thatcher å skifte image. Mange ble overrasket da hun i fjor plutselig annonserte at drivhuseffekten er en av de største trusler menneskeheten står overfor.

Prognosepolitikk

Men så var det den gamle lekse om forskjell på ord og handling, da. Regjeringen har fortsatt å følge den prognosepolitikken den er vant med. Transportministeren la nylig fram en spådom om 142 prosent

trafikkvekst de neste 30 åra, og ba om å få penger til å bygge vegger for å gjøre veksten mulig. Energiministeren understreket hvor viktig det var å få fart på energioptimeringen – og la til at saken følgelig måtte overlates til markedskreftene.

Men så kom smellen i EF-valget, og så kom Patten – og nå spørst det hvor viktig han greier å bli.

Markedskreftene

Markedskreftene er og blir et nøkkelbegrep for Thatchers menn. I den grad han tar miljøutfordringene på alvor, er Pattens oppgave historisk: Han skal forsøke å bevise at det er mulig å kombinere kreftenes frie spill med et offensivt miljøvern. I takt med tempoet på miljødeleggelsene, har det dukket opp en underskog av markedsøkonomer som påstår at det går an.

Premisser for 90-åra

Hittil har de fleste erfaringer vist det motsatte. Men også i land som ikke er like liberalistisk orienterte som Storbritannia, setter markedsøkonomene et større og større preg på miljødebatten. Derfor kommer resultatene av Pattens eksperiment til å legge viktige premisser for 90-åras miljøpolitikk, også utenfor de britiske øyer – for eksempel i et Norge med 20 – 25 fremskrittene på Stortinget.

Blekkulfs venner

Norge har fått sin første miljøvernklubb for barn. Blekkulfs venner er klare til innsats!

Det hele startet med at TV- og radioprogrammene om blekk-spruten Blekkulf og vennene hans fikk kjemperespons fra barn over hele landet. Over 40.000 barn ringte til NRK for å fortelle at de ville være med Blekkulf og gjøre havet rent.

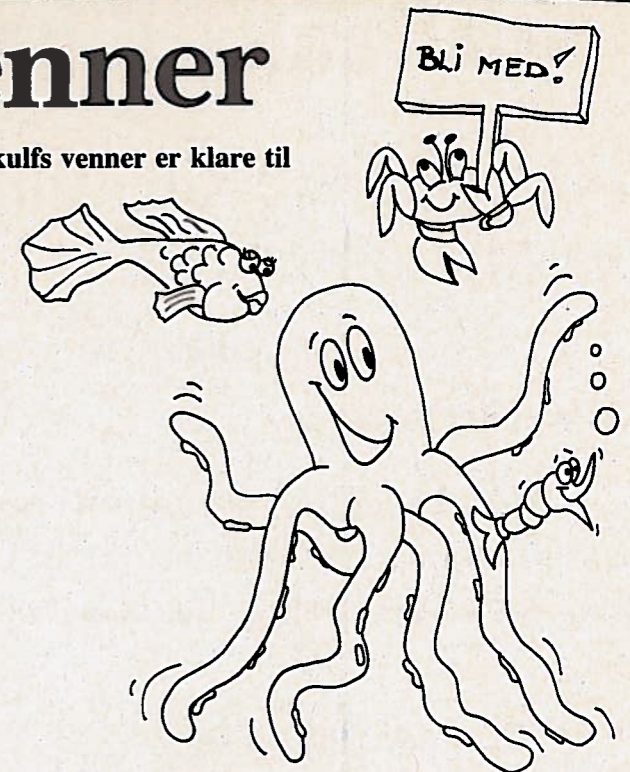
I tillegg kom det inn 800 tegninger til Barneradioen, med Blekkulf i alle farger og fasonger, – med rent vann og skitent vann. Og ikke minst inneholdt brevene klare krav til de voksne, som dette fra Terje Szyperski på 6 år: «Jeg vil at det skal være rent og pent i havet!»

Humor og aktivitet er stikk-

ord for Blekkulfs Venner. Det er klart barn kan gjøre noe. Det gjelder bare å vite hva man skal gjøre – og ikke minst hvem man skal passe på! Politikere, fedre og mødre – se opp for Blekkulfs Venner!

Medlemmene i den nye klubben får en avis, som også heter Blekkulfs Venner, ti ganger i året. Der finner de tips til aktiviteter, brev, gåter, Blekkulf-historier og mye mer. Alle medlemmer får også et medlemsbevis og klistremerker.

Hvis du vil vite mer eller melde deg inn i Blekkulfs Venner, kan du skrive eller ringe til Naturvernforbundet.

<p>KROGSTADS SHIPPING A/S Oslo</p>	<p>JOHA CONSULT A/S Trondheim</p>	<p>Atlas Copco Vi engasjerer oss...</p>	<p>REGSTAD & SONN UNNVEI VOLL GATE 1 - 0505 OSLO - TEL. 0234 2221 - FAX 0234 1111</p>
---	--	--	--

Gå ikke glipp av neste nummer av N&M-bulletin!!

Du får det i posten om 14 dager – men bare hvis du abonnerer!

Tegn abonnement nå! Prisen er lav – bare 50 kroner ut året. Nytt nummer hver 14 dag.

Ring inn din bestilling på telefon (02) 71 55 20. Telefonsvareren tar også bestillinger etter arbeidstid. Husk da fullstendig navn og adresse.

-----Klipp ut-----

Ja, jeg vil abonnere på N&M-bulletin!

Navn: .....

Adresse: .....

Send kupongen til Naturvernforbundet, Boks 2113 Grünerløkka, 0505 OSLO 5

– En avgjørende krumtapp i det moderne samfunns-Norge!

Visste du at

Norske kuldeentreprenør- og montasjebedrifter, med know-how i verdensklasse, konstruerer, produserer, installerer og vedlikeholder kuldetekniske anlegg som sørger for

- innfrysing og lagring av lettbederverlige matvarer for flere milliarder kroner hvert år?
- sørger for at viktige prosessindustrier, oljeindustrien, dataanlegg og medisinske systemer og virksomheter fungerer under riktige kondisjoner?
- skaper klimaforhold som påvirker tusener av menneskers effektivitet og daglige velvære?

Norsk kuldeentreprenørbransje er din og samfunnets garanti for at kuldeanlegg og varmepumper levert av oss holder tilstrekkelig kvalitet, sikkerhet, energi- og miljøkrav!

**Kuldeentreprenørenes
Landsforening**

KELF

Medl. av
Næringslivets Hovedorganisasjon

P.b. 158, 1322 HØVIK
Telefon: (02) 53 78 10
Telefax: (02) 59 19 59
Telex: 79 079